

Vpeljava programa mednarodne mature v prizadevanju za bolj kakovostno delo na šoli

Janez Šušteršič

Gimnazija Bežigrad

Včasih je za kvaliteten premik v procesu pouka in poučevanja morda dovolj že to, da poskrbimo za vključitev v skupnost šol, ki v svetu izvajajo uveljavljen in kakovosten vzgojno-izobraževalni program. Po spletu dobrih okoliščin in zaradi pogumne vodstvene odločitve v pravem trenutku je to pred četrto stoletja uspelo dvema slovenskima šolama. Sprejeti sta bili v družino šol, ki v svetu izvajajo program mednarodne mature. Program predstavlja vzorčni primer kakovostne izvedbe eksternega preverjanja znanja. Poudarimo še, da je osnovni namen eksternih izpitov doseči kolikor se da objektivni način ocenjevanja učencev, čim manj odvisen od učiteljeve subjektivne ocene in čim manj potrjen z zunanjim pritiskom na višino ocene, ki se nemalokrat kažejo v »trgovanju« za oceno tako pri učencih kot pri njihovih starših. Hkrati dajejo pomembno informacijo, na osnovi katere lahko v povezavi z drugimi kriteriji sprejemamo pomembne odločitve pri oblikovanju pogojev za prehod na višjo raven izobraževanja (iz osnovne šole v srednjo in iz srednje na univerzo), pogojev za sprejemanje posameznikov v službo, pogojev za dodeljevanje štipendij idr.

Ključne besede: mednarodna matura, eksterno preverjanje znanja, kakovost pouka in poučevanja, višja in osnovna raven zahtevnosti

Uvod

Že daleč v preteklosti, če merim čas s časovnimi enotami, ki jih določa človekovo življenje, sem na svojem poklicnem popotovanju po poti vzgoje in izobraževanja došel do križišča, na katerem sem se usmeril na pot vodenja. Bil sem popolnoma neveden, opremljen le z bolj ali manj dobrim občutkom za delo z ljudmi in poln radovednosti. Kmalu sem se srečal z vprašanjem, kako učinkovito izboljšati kakovost pouka in poučevanja na šoli. To je bilo, je in bo eno od ključnih prizadevanj vseh, ki se na strokovnem področju ukvarjamo s tem. Bil sem na čelu mladega kolektiva, saj je ravno v tistem času povsem po naključju prišlo do velike pomladitve učiteljskega zbora. Tako sem bil obdan s kolegicami in kolegi, ki so bili polni mladostne energije in se niso bali novih izzivov pri iska-

nju kvalitetnih pristopov v procesu pouka in poučevanja. V naših prizadevanjih, kako doseči, da se bo začel nov zagon kvalitetnega razvoja šole, nas je vodilo sporočilo, ki so ga v Unescovi publikaciji *Učiti se biti*, izdani že leta 1972 in nato ponatisnjeni še v letih 1974, 1975 in 1982, zapisali Edgar Faure idr. (1972, 69): »Učiti se za življenje, naučiti se, kako vse življenje vsrkavati novo znanje; učiti se, kako misliti svobodno in kritično; učiti se, kako ljubiti svet in prispevati k temu, da bi se več ljudi naučilo razvijati se z ustvarjalnim delom.«

Čutili smo, tistega daljnega leta 1988, da naš šolski sistem potrebuje prevetritev in nove pristope. Zastavili smo si preprosto vprašanje, kako to doseči. Preprostega odgovora, ki nam bi nakazal rešitev, pa ni bilo, saj se je šolska stroka takrat še vedno ukvarjala s težavami usmerjenega izobraževanja in le v medlih obrisih so v določenih strokovnih krogih začeli razmišljati o ponovni vzpostavitvi gimnazije. Po srečnem naključju sta v tistem času dve slovenski šoli (II. gimnazija Maribor – takratna Srednja naravoslovna šola Miloša Zidanška v Mariboru in Gimnazija Bežigrad – takratna Srednja naravoslovna šola v Ljubljani) tesno sodelovali z mednarodno šolo v Devinu (United World College of Adriatic), ki jo je vodil ravnatelj David Sutcliffe. Program mednarodne mature, ki ga je kolidž izvajal, se je skoraj v celoti prekrival s Faurovim sporočilom.

Prišli smo na idejo, da bi mimo vseh strokovno-teoretičnih reformnih načrtovanj splošnega izobraževanja najučinkoviteje in najhitreje vnesli kvalitetne spremembe v delo obeh šol, če bi se preprosto pridružili veliki družini šol, ki po svetu izvajajo program mednarodne mature.

Število šol, ki izvajajo program mednarodne mature (preglednica 1), se močno povečuje.

Kratek zgodovinski vpogled v uvedbo eksternih izpitov in mednarodne mature

Odkritje eksternih testov pripisujemo starim Kitajcem (Desforges 1989). Pomagali naj bi jim pri izbiri primernih kandidatov, ki bi bili sposobni opravljati državno službo, in to izmed zelo velikega števila tistih, ki so za ta mesta konkurirali. Izpiti naj bi bili pošteni in namenjeni posameznikom iz vseh socialnih slojev. Da bi lahko vsem zagotovili enake razmere, so vsi kandidati istočasno dobili enake teste in pod enakimi pogoji.

Zamisel o eksternih izpitih je v Veliko Britanijo prodrla sredi

PREGLEDNICA 1 Število šol IB po številu prijavljenih kandidatov

Število prijavljenih kandidatov	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1–10 kandidatov	162	167	200	264	264	291
11–30 kandidatov	397	459	506	559	619	631
31–50 kandidatov	268	309	338	380	407	402
51–80 kandidatov	251	256	272	274	298	325
81–120 kandidatov	164	179	198	217	230	249
121–200 kandidatov	131	145	155	161	165	175
Več kot 200 kandidatov	59	67	71	71	81	83
Skupaj	1432	1582	1740	1926	2064	2156

OPOMBE Pripravljen na podlagi podatkov IBO (<http://www.ibo.org/en/about-the-ib/facts-and-figures/statistical-bulleting/diploma-programme-statistical-bulleting/>).

devetnajstega stoletja, ko sta univerzi Oxford in Cambridge začeli uvajati sprejemne izpite za vstop na univerzo (Desforges 1989). Z izpiti so hoteli doseči tudi pozitiven vpliv na predhodni srednješolski učni načrt, ki naj bi postal vsebinsko bogatejši, pestrejši in v izvedbi bolj kakovosten. Pozneje so se testi hitro razširili in predvsem v šolah postali obvezna, skoraj vsakodnevna sestavina dela.

Mednarodno maturo so v mednarodni prostor vpeljali ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja. Namen uvedbe je bil v tem, da se dijakom v starosti med 16. in 19. letom omogoči opravljati zrelostni izpit, ki predstavlja zaključek dveletnega učnega procesa, zasnovanega na mednarodno postavljenih vsebinah dela, neodvisnih od jezikovnih, kulturnih, ideoloških in verskih ozadij v posameznih deželah. Izpit lahko opravljajo dijaki v šolah, kjer ves program poteka po zahtevah IBO (International Baccalaureate Organisation), ali pa dijaki tistih šol, ki poleg rednega programa izvajajo tudi pripravo dijakov na mednarodno maturo (International Baccalaureate – IB). Mednarodno maturo (<http://www.ibo.org/>) priznajo praktično vse svetovne univerze. Program poteka v angleškem, francoskem ali španskem jeziku. Izpitni center je v Cardiffu v Walesu (Cymru), vodstvo mednarodne organizacije (IBO), ki bdi nad celotno izvedbo programa po svetu, pa ima sedež v Ženevi. Dijaki lahko opravljajo celoten zaključni izpit, za kar dobijo diplomu (ki jo izda mednarodna organizacija IBO), ali pa samo del zaključnega izpita, za kar dobijo potrdilo o opravljenem delu zaključnega izpita (certifikat).

V zgoščenih obrisih si oglejmo zgradbo (okvirni predmetnik) mednarodne mature:

1. Časovna opredelitev v dveh letih:

- na višji zahtevnostni ravni (VR) najmanj 240 ur (1 ura = 60 minut);
 - na osnovni zahtevnostni ravni (OR) najmanj 150 ur (1 ura = 60 minut).
2. Predmetnik (dijak glede na lasten interes izbere šest predmetov, po enega iz vsake skupine, od tega najmanj tri in največ štiri na višji zahtevnostni ravni):
- Skupina 1 – jezik A, VR ali OR
 - Skupina 2 – jezik B, VR ali OR
 - Skupina 3 – družboslovno področje in humanistika:
 - zgodovina, VR ali OR
 - geografija, VR ali OR
 - ekonomija, VR ali OR
 - filozofija, VR ali OR
 - psihologija, VR ali OR
 - socialna in kulturna antropologija, VR ali OR
 - informatika v globalni družbi, VR ali OR
 - svetovna religija, samo OR
 - biznis in menedžment, VR ali OR
 - Skupina 4 – naravoslovno področje:
 - biologija, VR ali OR
 - kemija, VR ali OR
 - fizika, VR ali OR
 - računalništvo, VR ali OR
 - tehnologija (design technology), VR ali OR
 - šport, vadba in zdravje, samo OR
 - Skupina 5 – matematika:
 - matematika, VR ali OR
 - matematika II (studies), samo OR
 - intenzivna matematika, samo VR
 - Skupina 6 – umetnost:
 - likovno oblikovanje, VR ali OR
 - glasba, VR ali OR
 - film, VR ali OR
 - gledališče, VR ali OR
 - ples, VR ali OR

Namesto predmeta iz skupine 6 lahko dijak izbira še med možnostmi:

- tretji jezik,

- drugi predmet iz družboslovne skupine in humanistike,
- drugi predmet iz naravoslovne skupine.

Vsak kandidat mora dokazati, da je uporabnost pridobljenega znanja in veščin sposoben pokazati tudi v raziskovalni nalogi, tako da uspešno napiše razširjeni esej. Rezultat je obvezni sestavni del zaključnega spričevala. Pokazati mora še, da je sposoben kritičnega razmišljanja in v ta namen opraviti 100-urni program predmeta »teorija spoznavanja«. Veščino kritičnega razmišljanja mora dijak pokazati v daljšem esej (1600 besed), s čimer zaključi obveznosti pri tem predmetu.

Število točk, ki jih lahko dijak doseže na maturi, je vsota ocen, ki jih dobi za posamezne predmete. Za posamezen predmet na višji in osnovni ravni dobi dijak oceno med 1 (najnižja ocena) in 7 (najvišja ocena). Za tečaj teorije spoznavanja (ТОК – Theory of Knowledge) in razširjeni esej pa dobi ocene med E (najnižja) in A (najvišja ocena), ki se po posebej določeni kombinaciji obeh ocen pretvorijo v točke od 0 do 3. Tako lahko dijak na maturi doseže največ 45 točk (6×7 točk za posamezne predmete in 3 točke za ТОК in razširjeni esej).

Za uspešno opravljeno maturo mora dijak doseči 24 in več točk, če zadosti pogojem, po posebej opredeljenih kriterijih, ki se nanašajo na višino pridobljene ocene za vsak predmet posebej. Ocen 2 in 3 sta samo pogojno pozitivni.

Za obe zahtevnostni ravni pri posameznih predmetih dobi dijak enako oceno, s čimer je posebej poudarjeno, da sta obe ravni enako pomembni, hkrati pa je namen dijaka spodbuditi, da tudi pri predmetih na nižji zahtevnostni ravni da od sebe kar največ.

Kandidat se mora, če hoče uspešno opraviti maturo, v dveh letih obvezno udeleževati tudi v interesnih dejavnostih: kreativnosti, športu in delu, koristnem za širšo skupnost.

Naša izkušnja z uvajanjem programa mednarodne mature

Vreči se v za slovenske razmere povsem neznane vode programa mednarodne mature in začeti plavati je bilo za obe slovenski šoli velik izziv in hkrati veliko tveganje. Vodstvo mednarodne organizacije za mednarodno maturo (IBO) je ob priporočilu D. Sutcliffe pokazalo pripravljenost, da obema slovenskima šolama da prilžnost za včlanjenje v to mednarodno združenje. Označili so nas kot prvi šoli, ki naj bi se v organizacijo po takratni delitvi Evrope vključili iz njenega tako imenovanega nerazvitega vzhodnega in osrednjega dela. Pri vstopnih pogajanjih smo imeli še nekaj težav,

SLIKA 1 Spričevalo o avtorizaciji izvajanja programa mednarodne mature na Gimnaziji Bežigrad

da smo vodilne v mednarodni organizaciji prepričali, da si želimo program v celoti izvajati s slovenskimi učitelji. Nismo namreč hoteli, da bi šoli postali le dve novi lokaciji, kjer bi zaposlitev dobili tuji učitelji, temveč je bil naš izvirni namen, da so bili domači učitelji obeh šol postavljeni v položaj, ko bodo z usposabljanjem za izvajanje tega programa in s poznejšim aktivnim sodelovanjem pri njegovem oblikovanju lahko neposredno udeleženi omenjeno potrebo in željo po kakovostnem razvoju šole. S podporo tistih predstavnikov v mednarodni organizaciji, ki so poznali dobro delo in rezultate obeh šol, nam je to uspelo! S prvimi rezultati (iz leta 1992), ki so naši gimnaziji uvrstili v sam vrh vseh šol, ki so v svetu izvajale program mednarodne mature, smo v mednarodni organizaciji razblinili vse dvome o naši pravilni odločitvi. Še več, postali smo prvi na svetu, ki smo program mednarodne mature začeli zelo uspešno izvajati s svojimi učitelji.

Priprave smo začeli leta 1989, avtorizacijo za izvajanje programa mednarodne mature nam je mednarodna organizacija IBO podelila leta 1990, leta 1992 pa smo dobili prve maturante.

Rezultati uspešnosti v mednarodni maturi na Gimnaziji Bežigrad

Predstavil bom uspešnost izvedbe programa mednarodne mature za Gimnazijo Bežigrad. Program mednarodne mature od leta 1990

SLIKA 2 Prva generacija maturantov mednarodne mature na Gimnaziji Bežigrad na sprejemu pri predsedniku Republike Slovenije Milanu Kučanu, 1992

izvajata II. gimnazija Maribor in Gimnazija Bežigrad, od leta 2010 pa še Gimnazija Kranj. Podatke o povprečno doseženem številu točk na maturi in številu zlatih maturantov vsako leto objavlja Državni izpitni center, podrobnejši rezultati (število prijavljenih kandidatov, število podeljenih diplom, odstotek uspešnosti in povprečna dosežena ocena) pa so mi dosegljivi samo za Gimnazijo Bežigrad, zato se pri njihovi predstavitvi (preglednici 2 in 3) osredotočam zgolj nanjo. Na osnovi objavljenih podatkov Državnega izpitnega centra pa lahko utemeljeno sklepam, da so tudi rezultati, ki jih dosegajo dijaki na preostalih dveh šolah, primerljivi s temi, ki jih predstavljam.

Število kandidatov, ki so opravljali mednarodno maturo na Gimnaziji Bežigrad, predstavlja v šolskih letih od 2005/2006 do 2011/2012 v povprečju 0,08 % vseh, ki so opravljali maturo na svetu.

Povprečne točke in povprečna ocena

Povprečna ocena na sedemstopenjski ocenjevalni lestvici v programu mednarodne mature je bila v letih od 2004/2005 do 2011/2012 na svetu 4,69, na Gimnaziji Bežigrad pa 5,74. To pomeni, da je šola svetovno povprečje presegala za 22,28 %.

V preglednici 3 predstavljamo še dosežene povprečne točke in dosežene povprečne ocene na Gimnaziji Bežigrad v primerjavi s svetovnim povprečjem.

Že od vsega začetka smo nameravali udejanjiti takšno izvajanje

PREGLEDNICA 2 Število kandidatov, ki so opravljali mednarodno matura

Šolsko leto	Število kandidatov		Delež uspešnih kandidatov*		Število podeljenih diplom	
	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)
2005/2006	31.853	36	80,35	83,33	25.601	30
2006/2007	35.610	37	78,78	94,59	28.078	35
2007/2008	39.514	27	79,02	92,59	31.285	25
2008/2009	44.699	36	78,71	97,22	35.181	35
2009/2010	48.522	33	78,06	96,97	37.920	32
2010/2011	53.168	37	77,99	91,89	41.507	34
2011/2012	57.101	39	78,48	100,00	44.858	39
2012/2013	61.519	31	79,06	96,77	48.637	30

OPOMBE *V odstotkih. Naslovi stolpcev: (1) svet, (2) Gimnazija Bežigrad.

PREGLEDNICA 3 Povprečno število doseženih točk in povprečne ocene

Šolsko leto	Točke		Ocene	
	(1)	(2)	(1)	(2)
2004/2005	37,30	30,09	5,70	4,78
2005/2006	38,68	29,89	5,89	4,74
2006/2007	39,90	29,56	5,69	4,68
2007/2008	38,20	29,57	5,89	4,69
2008/2009	38,40	29,51	5,79	4,66
2009/2010	36,60	29,55	5,73	4,65
2010/2011	36,00	29,61	5,57	4,66
2011/2012	38,31	29,77	5,54	4,67
2012/2013	38,00	29,90	5,84	4,70

OPOMBE Naslovi stolpcev: (1) svet, (2) Gimnazija Bežigrad.

programa mednarodne mature, ki se bo dotaknilo kar največjega števila učiteljev na šoli. Zato je vsak učitelj, ki je učil v programu mednarodne mature, hkrati učil tudi v nacionalnem programu. S tem smo mu omogočili, da je lahko dobro prakso iz programa mednarodne mature prenašal v nacionalni program in se z dobro prakso v nacionalnem programu hkrati potrdil v programu mednarodne mature. Vsak učitelj pa je bil odgovoren tudi za to, da tam, kjer je bilo le mogoče, dobro prakso in izkušnje iz poučevanja v programu mednarodne mature prenaša v širši slovenski prostor! Kar nekaj tega vpliva se je v slovenskem prostoru v vseh teh letih v resnici prijelo. Še vedno pa nas čakajo vsebinske spremembe splošnega izobraževanja in tu bodo izkušnje s poučevanjem v programu mednarodne mature, če bomo le hoteli, zelo dragocene.

Omenim naj še, da izvajanje programa mednarodne mature

vsakih pet let ovrednoti mednarodna organizacija, od česar je odvisna licenca, ki jo šola dobi za izvajanje. Vsi učitelji vsako leto pripravijo pisno refleksijo o izvajanju programa, podajajo pripombe in navedejo predloge za spremembe, nekateri so vključeni v posamezne predmetne komisije, kjer te predloge in spremembe proučijo in predlagajo morebitne izvedbene in vsebinske spremembe, vsi pa so nato vsaki dve leti obvezno vpeti v usposabljanje, na katerem se seznanijo s predvidenim vsebinskim razvojem programa.

Naj na kratko poudarim bistvene razlike, s katerimi smo se srečevali pri izvajanju programa mednarodne mature v primerjavi z izvajanjem splošnega izobraževalnega programa v slovenskem prostoru.

Program mednarodne mature je zasnovan predvsem na izbirnosti, saj vsak udeleženec izbere šest predmetov iz nabora tistih, ki jih ponuja posamezna šola. Izbira pa je omejena s pogojem, da mora pokriti vsa predmetna področja, poleg materinščine tako še predmete jezikovnega področja, matematike, družboslovja, humanistike in naravoslovja. Trije predmeti, vendar ne več kot štirje, morajo potekati na višji zahtevnostni ravni, kar pomeni poglobljeno delo na določenem področju in pridobivanje tudi tistega znanja, ki sloni na povezovanju najrazličnejših dejstev, pridobljenih s »pravo« količino enciklopedičnega znanja, na sposobnosti uporabe naučenega in pridobitvi veščin, kako se učiti. Ta izbirnost je vgrajena tudi v vsebino samega zaključnega izpita po dveletni pripravi. Sestavljen je tako, da lahko kandidat izbira med ponujenimi možnostmi in bolj ali manj dobro pokaže tisto znanje, ki ga je pridobil v predhodnih dveletnih pripravih.

Zaključek

Povzamem lahko, da smo z uvedbo programa mednarodne mature v teh petindvajsetih letih v Sloveniji pridobili že kar nekaj dobrih izkušenj. Uspešno smo povzeli logistiko izvedbe gimnazijske mature, že kar nekaj vsebinskih in izvedbenih (metodično-didaktičnih) oblik prenesli na nekatera predmetna področja, hkrati pa imamo v tem kontekstu na zalogi še obilico materiala, ki bi nam lahko bila, kot smo enkrat že omenili, vodilo pri vse nujnejših vsebinskih dopolnitvah in reformnih posegih v gimnazijski maturi.

Še vedno mislim, da bi morali doseči, da bi dijaki maturo prihajali opravljati z občutkom, da so se v gimnaziji dovolj naučili in da na končnem izpitu le preverjajo raven pridobljenega znanja. Sklepnem lahko, da je prav, da je šola zahtevna, vendar pa jo lahko, kar

smo dokazali z uspešno uvedbo programa mednarodne mature, naredimo manj stresno in zato prijaznejšo.

Mednarodna matura je tipičen primer končnega pristopa v oblikovanju vzgojno-izobraževalnega programa. Končni eksterni izpit in predhodna priprava sta vzročno povezana. Če hočemo, da bodo rezultati, ki jih dijaki dosežejo na izpitu, dobili pravo veljavo, ki jo glede na kakovost programa po mojem mnenju nedvomno zaslužijo, moramo biti pozorni tudi na naslednjo zakonitost vsakega zunanega ocenjevanja, na katero nas je že leta 1989 opozarjal Desforges (1989, 7–8): »Starši, pa tudi učitelji in šolski svetoválni delavci so močno zainteresirani za razvoj svojih otrok in seveda tudi za njihove šole. To gotovo pomeni, da se posebej zanimajo za pravilno razumevanje rezultatov različnih izpitov in testov, ki jih morajo otroci opraviti v času šolanja. Če si hočejo skupaj z delodajalci pravilno razlagati rezultate ocenjevanja in preverjanja znanja in če hočejo na tej osnovi sprejemati pravilne odločitve, potem je pomembno, da natančno razumejo, kako sistem ocenjevanja deluje in kaj pomenijo njegovi rezultati.«

Tudi zato je pomembno, da skušamo javnost vedno znova seznanjati s filozofijo in strukturo programa mednarodne mature!

Ko iz današnjega zornega kota ocenjujem skrb za kakovostno delo, ki smo jo izkazovali pred četrto stoletja, lahko ugotovim, da nam je takrat pogumna in hkrati tvegana odločitev, da se vključimo v družino šol, ki izvajajo mednarodno matura, ob trdem delu prinesla marsikatero spremembo. Intenzivneje smo začeli sodelovati z II. gimnazijo Maribor in se hkrati z njo odprli v svet. Prvič smo se v praksi srečali z eksternim preverjanjem znanja in se soočili s tako imenovanim končnim pristopom pri izvajanju vzgojno-izobraževalnega programa, v katerem sta končno eksterne preverjanje znanja in samo izvajanje pouka in poučevanja vzročno povezani in neposredno vplivata drugo na drugo. Učitelji so se pri vseh predmetih srečali z diferenciacijo poučevanja na dveh zahtevnostnih ravneh. Dijaki so dobili možnost, da med dveletno pripravo na opravljanje eksterne mature po določenih pravilih in na različnih zahtevnostnih ravneh izbirajo tiste predmete, ki jim bolj ležijo in jim bolj koristijo pri nadaljnjem izobraževanju. Za uspešno pridobitev diplome pa so se morali s pozitivnimi rezultati izkazati še na področjih kritičnega pristopa k uporabi znanja (teorija spoznavanja) in raziskovalnega dela (razširjeni eseji) ter se aktivno udeleževati interesnih dejavnosti na področju umetnosti, športa in socialnega dela. Soočili smo se z dejstvom, da so rezultati vseh teh sestavin pri izvajanju programa mednarodne mature

neposredno vključeni v spričevalo o mednarodni maturi, saj to povečuje resnost pristopa v procesu pouka in poučevanja tako pri dijakih kot pri učiteljih. Učitelji so v resnici postavljeni v vlogo mentorjev, ki dijake usmerjajo, da po različnih poteh pridejo do globokega učenja (Dewey 1933), da so torej sposobni samostojno in kritično iskati vire informacij, da znajo uporabiti pridobljeno znanje, povezovati spoznanja različnih predmetnih področij in vse to ovrednotiti. Sam končni izpit je pripravljen tako, da je dijaku to omogočeno, saj se išče znanje in ne vrzeli v njem. Za dijake je takšno preverjanje znanja gotovo precej manj stresno od tistega, ki je značilno za slovenski šolski sistem.

Pri tem moram poudariti, da je bil za del uspeha v opisanem poskusu pomemben tudi pravi vodstveni pristop. Vodilo pri tem nam je bilo mnenje, ki ga najlepše ponazarja Hartley (2006), ko pravi, da je birokratsko vodenje treba nadomestiti z ustvarjalnim, predanim vodenjem, za katero so značilni jasna vizija, jasno poslanstvo, nenehna refleksija, navdih, predanost delu in celo določena strast pri opravljanju dela. Od odločitve, da si želimo pridobiti licenco za izvajanje programa mednarodne mature, sprejete v letu 1988, sta nam za pripravo na izvajanje preostali le slabi dve leti. Vodstvu obeh slovenskih šol sta morali najprej pridobiti sponzorska sredstva za izvedbo poskusa, poiskati šolo v tujini, ki je program mednarodne mature že izvajala in je bila pripravljena prevzeti mentorsko vlogo pri strokovnem usposabljanju naših učiteljev (St. Claire's v Oxfordu), omogočiti dodatno usposabljanje v angleškem jeziku, zagotoviti vso strokovno literaturo, potrebno za izvajanje programa, prepričati slovensko strokovno in politično javnost, da je poskus uvedbe programa mednarodne mature v Sloveniji ustrezen, ter zadostiti vsem zahtevam, ki jih je pred šoli v pripravljalnem obdobju postavljala mednarodna organizacija. Pomembno je bilo, da so se tudi člani vodstev obeh šol sami neposredno vključili v priprave in tako vse učitelje dodatno motivirali za delo.

Hkrati smo se vseskozi skušali zavedati dejstva, da si intelektualno dozorel posameznik prizadeva za oblikovanje pojmov o svetu in samem sebi po poti, ključno pogojeni s strategijami, načini in postopki, ki vodijo k spoznanju. Pri tem ni, kot pravi Piaget, le odkrivajoči raziskovalec, temveč je predvsem družbeno in kulturno pogojeno bitje, ki je vseskozi celostno odvisno tudi od medčloveških, družbenih in kulturnih okvirov (Vygotsky 1978). In tu je vloga učitelja nepogrešljiva. Nalaga mu odgovornost, da se pri učečem to tudi v resnici zgodi, in pokazalo se je, da ima v programu mednarodne mature za to gotovo več možnosti! Morda to še najboljše

nakazujeta kar sama vizija in poslanstvo, ki si ju je zastavila mednarodna organizacija IBO:

Mednarodna matura si prizadeva za razvoj vedoželjnih, izobraženih in čutečih mladih ljudi, ki z medkulturnim razumevanjem in spoštovanjem pomagajo sooblikovati boljši in mirnejši svet. S tem namenom organizacija za mednarodno maturo sodeluje s šolami, vladami in mednarodnimi organizacijami, da bi ustvarila zahteven mednarodni program izobraževanja, ki ga odlikujejo visoko zastavljeni cilji. Programi IBO spodbujajo dijake po vsem svetu, da postanejo dejavni in sočutni državljani, ki se zavedajo pomena vseživljenjskega učenja ter razumejo in sprejemajo tudi drugačna stališča od svojih.

Po vsej doslej prehojeni poklicni poti ugotavljam, da sem svojo nevednost le malo izboljšal, še vedno obdržal dober občutek za delo z ljudmi in, kar je najpomembneje, še vedno ostal poln želje po odkrivanju neznanega. Življenje nasploh je prelepo, človekovo življenje pa hkrati prekratko, da ga ne bi, gnani s pravo mero radovednosti, v polni meri užili, pustili, da se nam tu in tam zgodi. Tudi na naši poklicni poti.

Ne morem si kaj, da ne bi tega pisanja sklenil s spoznanjem, s katerim se pri poučevanju srečujemo učitelji, ko si prizadevamo, da bi učence kaj naučili. Znanja ni mogoče vliti v otroške glave, lahko le poskrbimo, da bodo otroci dovolj motivirani za odkrivanje novega, da bodo torej ostali dovolj radovedni – in učenje se bo zgodilo. Tudi z glavami nas odraslih je velikokrat tako.

Literatura

- Desforges, C. 1989. *Testing and Assessment*. London: Cassells.
- Dewey, J. D. 1933. *How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process*. New York: Heath.
- Faure, E., F. Herrera, A. R. Kaddoura, H. Lopes., A. V. Petrovsky., M. Rahnama in F. C. Ward. 1972. *Learning to Be: The World of Education Today and Tomorrow*. Pariz: Unesco.
- Hartley, D. 2006. »The Instrumentalization of the Expressive.« V *Education v Schooling, Society and Curriculum*, ur. A. Moore, 60–70. London: Routledge.
- Vygotsky, L. 1978. *Mind and Society: The Development of Higher Mental Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

■ Janez Šušteršič je direktor Gimnazije Bežigrad.
janez.sustersic@gimb.org